

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО, МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

Данилюк Д.В.

студент,

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ПРОБЛЕМИ ВИБОРЧОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Існування сучасної демократичної держави неможливо без періодичного проведення вільних виборів, без ретельно опрацьованих виборчих процедур. При цьому однією з основних тенденцій розвитку виборчого права є пошук виборчих систем, що забезпечують найбільш повне врахування волевиявлення всіх виборців і адекватне цьому волевиявленню розподіл мандатів.

Виборча система – це певний спосіб розподілу депутатських мандатів між кандидатами залежно від результатів голосування виборців або інших уповноважених осіб. Існує три моделі виборчих систем – мажоритарна, пропорційна та змішана.

В Україні в чергове змінилося виборче законодавство.

Це вже четверта зміна виборчого законодавства в історії незалежності. Як показує практика, виборча система в Україні змінюється кожні 6-7 років.

Спробуємо розібратися, що ж таке «змішана виборча система» та які її загрози в Україні.

Змішана виборча система – система встановлення результатів виборів, яка передбачає поєднання в собі елементів мажоритарної та пропорційної систем.

Найбільш поширеним варіантом змішаної системи є рівне комбінування, 50 на 50, що передбачає обрання половини депутатів в одномандатних мажоритарних округах, а іншої – у багатомандатних виборчих округах по списках політичних партій.

Ця модель уже використовувалась в Україні, і в ті часи вона прийшла на зміну мажоритарній виборчій системі.

Незалежно від змін до українського виборчого законодавства, аргументи для цього залишаються незмінно тими ж – «зробити виборчий процес таким, щоб він якомога краще представляв інтереси суспільства в парламенті», «зробити його прозорим та ефективнішим».

Ініціатором цих змін, як правило, виступають представники політичних сил, які перебувають при владі.

Цікаво, що тут прослідковується певна закономірність: як тільки рейтинги політичної партії ставлять під сумнів її перемогу у виборах за діючою виборчою системою – як вона виходить із пропозиціями про внесення змін до чинного виборчого законодавства.

В Україні перепробували всі три моделі виборчих систем. А одну з них – змішану – тепер спробують за другим колом. Однак проблеми так і не вирішені, та від змін до змін залишаються.

Ця обставина ставить під великий сумнів той факт, що проблема лежить у площині виборчого законодавства.

Згідно останніх запропонованих змін, вибори до ВР 2014 року пройдуть за змішаною виборчою системою. Таким чином, половину мандатів – 250 народних депутатів – як і в попередніх парламентських виборах, буде обрано за пропорційною системою й буде розподілено між партіями пропорційно до кількості отриманих голосів. Тоді як решта 250 депутатів буде обрано за мажоритарною системою в одномандатних виборчих округах.

Сама ідея мажоритарності є чудовою, оскільки значно ближча до ідеї прямої демократії. Якби не один факт. Варто лише згадати, яких рис вона набула в Україні в період з 1991 до 1997 року та враховувати схильність українського політикуму довільно трактувати норми законодавства.

У тому вигляді, у якому використовуватиметься мажоритарна складова виборчого процесу 2014 року, вона буде так званою *системою відносної більшості*, за якої переможцем у одномандатному виборчому окрузі визнається кандидат, який набирає більше голосів, ніж будь-який інший претендент. Тобто переможець «забирає все».

Ось тут постає основний недолік та проблема, які знецінюють суть ідеї представництва.

На відміну від мажоритарної системи абсолютної більшості – переможцем вважається кандидат, який набрав понад 50% загальної кількості поданих в окрузі голосів – у прийнятому варіанті може трапитись так, що народним депутатом від округу може бути обраний кандидат, який набрав 10% голосів, зате більше, аніж інші кандидати.

Саме недоліком мажоритарної виборчої системи є те, що голоси, подані за переможених кандидатів, фактично пропадають. Це так звані «втрачені голоси».

За підрахунками громадської мережі «ОПОРА», яка проводить моніторинг виборчого процесу, у 1998 році змарнованих голосів було 58% – близько 15 мільйонів виборців. А на виборах 2002 року – 51%, близько 13 мільйонів виборців.

Враховуючи той факт, що механізм відкликання депутата-мажоритарника не працює, так само як й імперативний мандат, виникають сумніви щодо можливості контролю виборців за депутатами, яких вони обрали.

Ця обставина породжує ще одну проблему – умовної незалежності депутатів, обраних в одномандатних мажоритарних округах, які після обрання безкарно можуть пристати до тієї чи іншої політичної сили.

Цю політичну технологію використовують перш за все партії влади, щоб розширити своє представництво в парламенті, надолужуючи в такий спосіб проблему низьких рейтингів. Це так звані «тушки» та депутати-перебіжчики, наявність яких нівелює основний принцип мажоритарного представництва та представницької демократії загалом.

Разом із тим, існує чимало інших загроз та проблем, які незмінно не вирішуються від виборів до виборів.

З-поміж них – технологія нарізки округів, джерімендерінг, коли їх поділять у такий спосіб, щоб забезпечити якомога кращий результат для свого кандидата. Для опозиційних кандидатів межі виборчих округів досі залишаються загадкою, тоді як провладні, у переважній більшості, уже розпочали не публічну передвиборну роботу в округах.

Це також нерівномірне представництво політичних партій при формуванні виборчих комісій, коли парламентські партії матимуть по три представника, тоді як усі інші ділитимуть останніх три місця між собою шляхом жеребкування.

Окрім цього, прохідний відсотковий бар'єр зріс до 5%, а з бюлетеня вилучили графу «не підтримую жодного кандидата».

Чергова зміна виборчого законодавства в черговий раз ставить під сумнів благі наміри ініціаторів таких змін.

Політичні експерти звертають увагу на свідомо орієнтований та адаптований до потреб влади характер закону «Про вибори народних депутатів України». Декларування прагнень покращення виборчого процесу та представництва варто розцінювати лише як привід для прикриття *справжніх намірів*.

Український досвід постійної зміни виборчого законодавства – зайве підтвердження того факту, що не існує найкращої виборчої системи. Такою буде та, яка найкраще підходить окремо взятій державі. Адже залежно від типу партійної системи, форми правління та управління, особливостей функціонування політичної системи загалом, та чи інша виборча система буде проявляти себе по-різному.

А тому в процесі обрання виборчої системи вирішальне значення має *рівень політичної культури політичної еліти*, від рішення якої залежатиме якість представництва суспільства у владі.

Список використаних джерел:

1. Дмитриев Ю.А., Израелян В.Б. Избирательное право, – М.: Юстицинформ, 2008. – 312 с.
2. Бобков В.А., Браим И.Н., Егоров А.Н. Политология: Учебник. Мн.: «Интерпрессервис», «Экоперспектива», 2003.
3. Решетников С.В., Денисюк Н.П., Чудаков М.Ф. Политология: Учебник для вузов. Мн.: «ТетраСистемс», 2001.

Дігтяр Н.В.

студентка,

Полтавський юридичний інститут

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ОСОБЛИВОСТІ ПОВНОВАЖЕНЬ ОРГАНІВ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ

Органи самоорганізації населення є важливим самостійним елементом системи місцевого самоврядування, а їх роль у цій системі обумовлена колом завдань, визначених Законом України «Про органи самоорганізації населення», а саме: 1) створення умов для участі жителів у вирішенні питань місцевого значення в межах Конституції і законів України; 2) задоволення соціальних, культурних, побутових та інших потреб жителів шляхом сприяння в наданні їм відповідних послуг; 3) участь у реалізації соціально-економічного, культурного розвитку відповідної території, інших місцевих програм. Зокрема, слід підкреслити виключно важливе значення органів самоорганізації населення як інституту, що забезпечує ефективне використання різних форм прямої демократії